

Petras Cvirka

Kvailute ir laume

PIEŠINIAI
L. LOČERIO

VALSTYBINĖ GROŽINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
VILNIUS * 1954

Lietuvių Kultūros Židinio New Yorke
ANTANO MACEIKOS Vardo
BIBLIOTEKA
Skyrius 8-32
Nr. 5801

Viename kaime gyveno trys seserys, dvi buvo protingos, o trečioji kvaišė. Su jomis gyveno ir brolis Bebenčiukas. Jis buvo linksmas, apsukrus vaikinąs. Nusirezgęs tinklą, pirkęs luotą, Bebenčiukas dienų dienas praleisdavo ežere bežvejojamas. Kai tik seserys išvirdavo valgyti, siųsdavo kvaišę su lauknešėliu į paežerę, pas brolių. Kvaišutė nuėjusi šaukdavo:

— Bebenčiuk, atsiirk: aš tau duosiu virtų žuvų, tu man duosi žalių žuvų!

Bebenčiukas atsiirdavo, pavalgydavo iš sesers lauknešėlio, jai palikdavo sugautąsias žuvis ir vėl išplaukdavo į ežerą. Vienąkart laumė besimaudydama išgirdo šaukiant kvaišę ir pati ėmė šaukti:

— Bebenčiuk, atsiirk: aš tau duosiu virtų žuvų, tu man duosi žalių žuvų!

Bebenčiukas, išgirdęs laumės balsą, jai ir sako:

— Mano sesutė plonai kalba, o tu storai... Čia ne mano sesutė, nesiirsiu.

Nuėjo laumė pas kalvį, sako jam:

— Kalveli, kalveli, paplonink man liežuvį!

— Padėk ant priekalo! — atsako kalvis, nusitverdamas kūjį.

Laumė padėjo liežuvį ant priekalo: kalvis vienu sykiu paplonino jai liežuvį. Grįžo laumė į paežerę ir vėl šaukia:

— Bebenčiuk, atsiirk: aš tau duosiu virtų žuvų, tu man duosi žalių žuvų!

Bebenčiukas, manydamas, kad jį šaukia sesuo, atsiyrė į krantą. Laumė iš nendrių iššoko, pagrobė Bebenčiuką, apgobė skara jo galvą ir nusinešė per raistus, girias, laukus.

Vakare, kaip paprastai, atėjusi prie ežero su lauknešėliu, kvailutė ėmė šaukti:

— Bebenčiuk, atsiirk: aš tau duosiu virtų žuvų, tu man duosi žalių žuvų.

Šaukė ji ilgai, tačiau niekas neatsiliepė. Bevaikščiodama ežero pakrante, kvailutė atrado nendryne brolio luotą. Čia pat buvo jo tinklas ir klumpės. Pamanė kvailutė, kad brolis paskendo. Norėjo ji jau bėgti pranešti seserims, kai iš luoto atsiliepė:

— Paleisk mane į ežerą — į gimtuosius vandenis, aš tau pasakysiu, kur Bebenčiukas.

Kvailutė apsidairė, pasižvalgė po luotą ir atrado brolio tinkle įsinarpliojusią mažą žuvytę. Pasigailėjo jos kvailutė ir paleido į ežerą. Žuvytė po valandėlės išplaukė ir tarė:

— Ačiū tau už gerą širdį. O dabar, jei nori Bebenčiuką surasti, eik didžiuoju keliu. Perėjusi mišką, rasi obelį, už obels kopk į kalną. Ant pačio kalno, ant kauburio, žala karvė ganosi. Praėjus pro karvę, taku nusileisk į slėnį. Slėnyje stovi duonkubilis, o už duonkubilio — srauni upė teka. Perėjusi lieptu upę, pamatysi kadugyne mažą namelį, iš smilgų statytą, paparčiais dengtą. Ten ir rasi savo brolių.

Grįžusi kvailutė namo, viską papasakojo seserims. Vyriausioji sesuo apsirengė, įsistojo į naujas kurpaites ir tarė savo jaunesniajai seseriai:

— Nors ir sunku tikėti, ką toji kvaišė čia plepa, tačiau eisiu ir viską patirsiu.

Išėjo sesuo ir, kaip buvo kvailutė papasakojusi, tuojau už miško, prie kelio, pamatė augančią laukinę obelį. Obelis viršūnę palenkė, paklausė:

— Mergele, mergele, kur eini?

— Broliuko ieškot, — atsakė toji.

— Pakrėsk mane, palengvink mano šakoms naštą! — paprašė obelis.

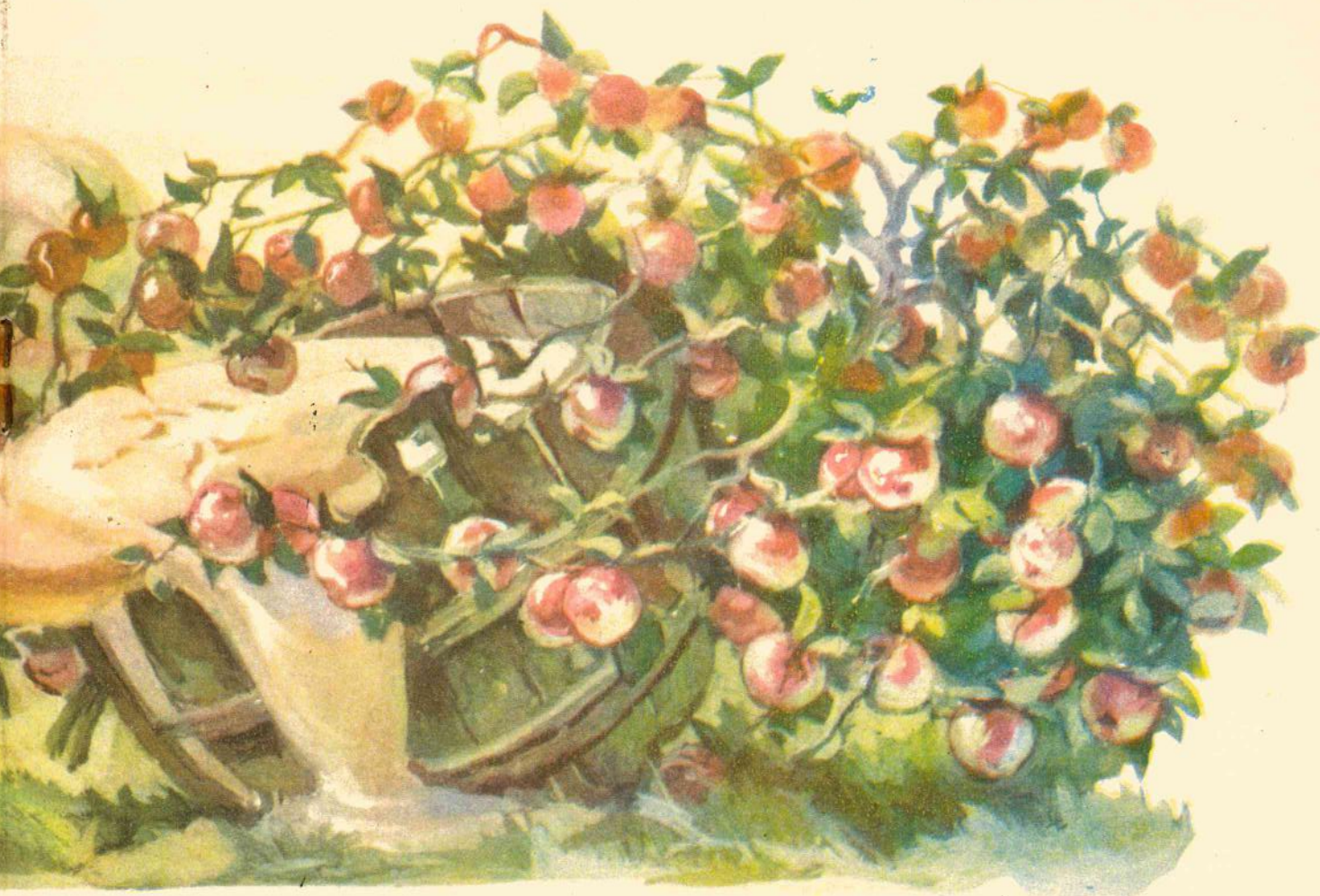
— Neturiu laiko. Piemenys gali krėsti tave, — atrėžė mergina obeliai ir nuėjo.

Po valandėlės ji įkopė kalnan, o ant kalno, ant pačio kauburio, pamatė žalą karvę. Karvė ją ir klausia:

- Mergele, mergele, kur skubi?
- Broliuko ieškot, — atsakė.
- Pamilžk mane, paragauk mano pieno! — paprašė karvė.
- Nėr kada man tavęs milžti nei tavo pieno gerti! — atšovė mergina ir tekina pasileido pakalnėn. Slėnyje ji pamatė duonkubilį. Iš duonkubilio dusliai atsiliepė:
 - Mergele, kur taip vikriai skrieji?

— Brolio ieškot, — atsakė mergina.

— Pasigailėk manęs, duonkubily užraugtos duonelės, iškepk mane, gražioji mergaite!

— Neturiu laiko tavęs kepti, — sumurmėjo mergina, — ar nematai, kad skubu!

Palikusi duonkubily užraugtą duoną, mergina greitai pasiekė sraunią upę.

Vos tik ji ant liepto žengė, senas, visų numindžiotas, nuspardytas lieptas sugirgždėjo:

— Būk gera, gražuole, numazgok, nuvalyk mane...

Mergina perbėgo lieptą ir, net neatsigrįžusi, burbtelėjo:

— Kad tu nesulauktumei, kad aš tokį seną rąstgalį dar plaučiau, valyčiau!

Greitai ji priėjo mažą namą, iš smilgų rėstą, paparčiais dengtą. Drašiai įėjo vidun. Apsidairius mato: prie stalo sėdi laumė; vienu pečiu prisišliejus prie vienos sienos, antru pečiu — prie kitos namo sienos. Kaire ranka visą stalą dengia, o apatinė lūpa — aslą siekia. Bebenčiukas guli palovy, o ant lovos snaudžia juodas šuniukas.

— Ko tu čia vaikščioji, ko neprašyta nosį kaišioji? — paklausė laumė, pajudinusi ilgąją lūpą.

— Buvau uogauti, tetule, miške paklydau, sušalau, tai ir užbėgau čia pasišildyti, — atsakė mergina, drebėdama iš baimės.

— Kol tu suširsi, gali man sušukuoti plaukus, — tarė laumė.

Nėr kas merginai daryt: paėmė šukas, atsisėdo prie ilgalūpės ir ėmė ją šukuoti, tyliai sau niūniuodama. Laumė merkėsi, merkėsi ir užsnūdo. Kai tik ji užsnūdo, mergina atsikėlė, paėmė iš indaujos puodą, juo pavožė juodąjį šuniuką, iš palovio ištraukė Bebenčiuką ir bėga. Nubėgusi pusę kelio, girdi — jau laumė ją atsiveja: geležinės klumpės tuk, tuk, tuk — žemė dreba. Pribėgusi lieptą, laumė klausia:

— Liepteli, liepteli, ar nusivedė mergaitė Bebenčiuką?

— Nusivedė, — atsakė lieptas.

Laumė dar smarkiau pasileido. Šuniukas bėgo iš priešakio, uostydamas pėdas, o ji, palaidais plaukais, stuksėdama geležinėmis klumpėmis, skriejo paskui. Pribėgo duonkubilį ir klausia:

— Duonele, duonele, ar nusivedė mergaitė Bebenčiuką?

— Nusivedė. Skubėk, gal dar pasivysi! — atsakė balsas iš duonkubilio.

Laumė, pasišokėdama nuo žemės, tik lekia, o jos geležinės klumpės ugnį skelia. Pribėgo karvę ir klausia:

— Karvute, karvute, ar nusivedė mergaitė brolių?

— Ką tik nusivedė. Jei smagiai pasispirsi, tuojau pagausi.

Įtempė visas jėgas laumė, pasispyrė nuo kalno ir prie pat obels pačiupo merginą su Bebenčiuku. Abu sugrūdo į maišą, parsinešė namo ir palandino po lova.

Nesulaukusi vyriausios sesers grįžtant, išėjo Bebenčiuko ieškot antroji sesuo. Ėjusi priėjo obelį. Obelis merginą prašė pakrėst — nepakrėtė, karvė prašė pamilžt — nepamilžo, duona prašė iškept — neiškepė, lieptas prašė jį nuplauti — nenuplovė. Neparsivedė brolio ir antroji sesuo. Pagavo ją laumė ir, parsinešusi namo, nugarūdo palovin.

Išėjo Bebenčiuko ieškot kvailutė. Priėjo obelį — papurtė, pakrėtė, karvę — pamilžo, dar pati saldaus pieno atsigėrė, duoną prieš kaitrią saulę iškepė, dar mažą pagramduką įsidėjo, lieptą švairiai nugrandė, numazgojo. Atėjo į laumės namus. Laumė sėdi prie stalo, vienas jos petys remia vieną sieną, antras petys — kitą sieną. Ranka ant stalo padėta, net visą stalą užklojusi, o apatinė lūpa aslą siekia. Mato kvailutė: po lova guli abi seserys ir Bebenčiukas.

— Ko tu čia vaikščioji, ko nekviesta nosį kaišioji? — paklausė kvailutę laumė, rūsčiai į ją pažiūrėjusi.

— Buvau riešutauti, tetule. Lietus užėjo, permerkė, tai ir užbėgau čia pradžiūti, — atsakė kvailutė.

— Kol tu išdžiūsi, gali man plaukus sušukuot, — tarė laumė.

Kvailutė paėmė šukas, atsisėdo prie ilgalūpės ir ėmė jos plaukus šukuoti, tyliai sau niūniuodama. Laumė merkėsi, merkėsi ir užsnūdo. Kai tik ji užsnūdo, kvailutė tyliai atsikėlė, paėmė iš indaujos puodą, juo pavožė juodąjį šuniuką, iš palovės ištraukė Bebenčiuką, abi seseris ir bėga. Nubėgę pusę kelio, girdi — žemė dundun-dun. Jau laumė atlapatoja, atsiveja, skardėdama geležinėmis klumpėmis. Pribėgusi lieptą, laumė klausia:

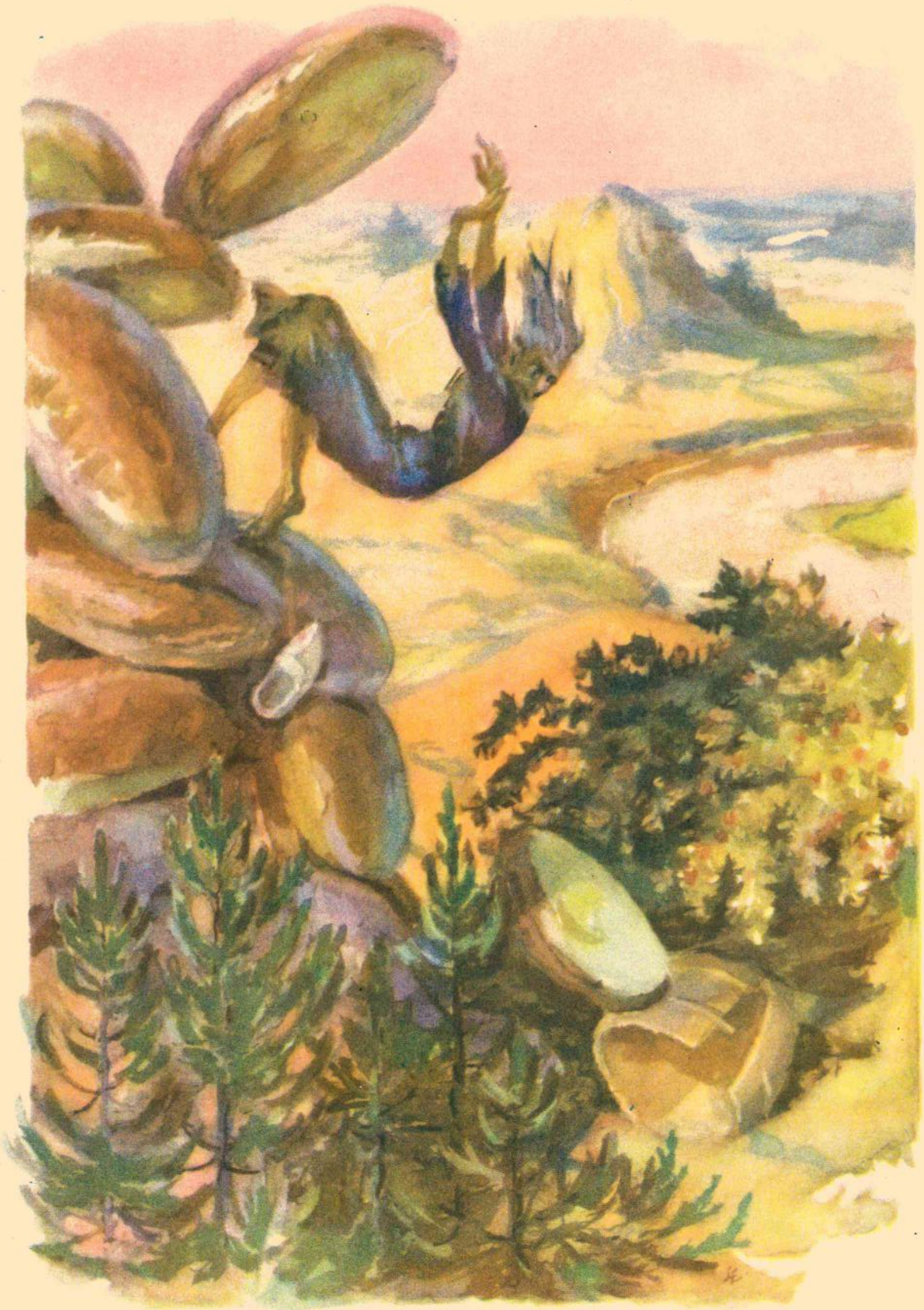
— Liepteli, liepteli ar nusivedė mergaitė Bebenčiuką ir savo seseris?

— Nemačiau, — atsakė lieptas.

Ir kai tik laumės šuo, užbėgęs ant liepto, ėmė pėdas uostyti, lieptas — vikst ir atsistojo į dangų stačias. Nežino laumė, kaip pereit upę: bėga čia — gilų, bėga ten — sraunu. Paieškojusi valandėlę ir atradusi seklumą — pūkšt perbrido vandenį, jos šuo — lapatai, lapatai perplaukė, ir vėl abu vejasi. Pribėgo duonkubilį, o aplink duonkubilį gražiai pakepti duonos kepalai.

— Duonele, rugio kviečio sesele, pasakyk, ar nusivedė mergaitės Bebenčiuką? — paklausė laumė.

— Neregėjom, nematėm! — atsakė duona, ir kai tik laumė norėjo toliau bėgti, duonos kepalai kilo iškilo didžiausiais kalnais.

Kabinasi laumė į vieną kalną — geležinės klumpės slysta, šoka į antrą kalną — žemyn čiuožia. Tik po geros valandos laumė sliuogte įsliuogė į kalnus, perėjo juos visus ir įkopė į patį didžiausią, kur ganėsi karvė.

— Karvute, karvute, ar nematei prabėgant seserų ir Bebenčiuko? — paklausė uždususi laumė, vos kvapą beatgaudama.

— Nemačiau, — atsakė karvė.

Kai laumė norėjo toliau vyti, žalmargė šnervėmis kalnan papūtė, dulkes su smėlio sūkuriu pasiautė: nematyti nė per žingsnį. Kol dulkės nusėdo, laumė gerą valandą sugaišo, o jos šuo tik čiaudi, tik kosti. Pasiekė laumė obelį.

— Obelėle, širdele, pakelės dukrele, ar nematei prabėgant pro šalį Bebenčiuko?

— Nemačiau! — atsakė obelis. Laumė nespėjo žingsnio žengti, obelis išsišakojo, išsiraizgė dešimtį mylių aplinkui. Kol laumė pro obels šakas pralindo, susibraižė rankas ir veidą, išsibadė akis, o pralindusi jau nebepavijo kvailutės, išgelbėjusios brolių Bebenčiuką ir abi seseris.

Nuo to laiko kvailutės niekas kvailute nebevadina, o Bebenčiukas vėl linksmas ežere žvejoja.

